PANDIVERE TEATAJA

Agrofirma „PANDIVERE“ teabeleht, nr. 23

NOVEMBER 1990

Aktsia teeb palgatöölisest peremehe!?

„Väiketootmise, sh. talumajapidamise, ühistute jt. arendamiseks ning materiaalsete tingimuste loomiseks on osutunud vajalikuks eraldada kolhoosi või sovhoosi varast natuuras või rahas vahendeid osaku põhimõttel. Sellest tulenevalt tekkis praktiline vajadus osaku arvutamise metoodika väljatöötamise järele. Selleks moodustati põllumajandusministeeriumi juures spetsiaalne töögrupp (juht — majandusnõunik R. Nymann), mis koosnes teadlastest, majandite ja põllumajandusministeeriumi vastavatest spetsialistidest.“ (Põllumajandusministeeriumi ettepanek osaku arvutamise kohta 1990. a. märtsist.)

Oktoobrikuu volinike koosolekul arutati aktsiaühistu moodustamise küsimusi Väike-Maarjas. Vastava projekti esitas Väike-Maarja kolhoosi pearaamatupidaja Tiit Reinstein. Projekt on koostatud nn. Leedu variandi eeskujul, võttes arvesse kohalikke olusid ja toetudes põllumajandusministeeriumi koostatud osaku arvutamise ettepaneku kolmandale variandile.

Aktsiaühistu põhimõtted on lühidalt järgmised: 25% kolhoosi põhivahenditest (rahalises väljenduses on see 11 milj. rbl.) jagatakse oma töötajate vahel. Jagamise aluseks on pidev tööstaaž (aktsionäriks võib olla töötaja, kelle tööstaaž kolhoosis on vähemalt *5* aastat) ja kolme viimase aasta keskmine palk koos preemiate ja haigusrahaga, va. ühekordsed preemiad. Välja jagatakse 10% kasumist, lähtudes 1989. aasta tegelikust kasumist. Vastavalt kasumi vähenemisele või suurenemisele korrigeeritakse väljamakstavaid dividende. Ühele osaku rublale langeb 8,45 kopikat dividendi.

Pideva tööstaaži koefitsient dividendi arvestamisel on järgmine —

5 aastat ... 0,2,
6 —“— 0,3,
7 —“— ... 0,4,
8 —“— ... 0,6,
9 —“— ... 0,8,
10 ja enam ... 1,0.

Ülejäänud vara käsutab aktsiaühistu. Aktsiaühistut juhib aktsiaühistu juhatus.

Tiit Reinstein tegi ettepaneku koostada põhikiri ja seejärel moodustada aktsiaühistu. Volinike otsus oli — moodustada aktsiaühistu „Väike-Maarja“.

Põhimõtteliselt sarnase ideega tuli 1986. aastal välja Leedu Želsvele kolhoosi esimes Vincas Mazaras. Tookord kohtas see mõte täielikku mittemõistmist, kuid 1988. aastal töötati välja alused kolhoosnike töövaeva senisest paremaks hüvitamiseks ja peremehetunde tõstmiseks kolhoosi aktsiate abil. 1989. aasta lõpul analüüsisid Leedu Majandusinstituudi teadlased seniseid kogemusi kolhooside ümberkujundamisel aktsiaseltsideks.

Teadlased leidsid, et see on suur samm edasi maarahva maast ja tootmisvahenditest võõrandumise kaotamiseks, samaaegselt täiesti uus, mittetraditsiooniline tee maailmapraktikas. Aktsiaseltsi mõisteti seni ettevõttena, mille kapital moodustub aktsionäride sissemaksetest ja tulu jaotatakse vastavalt nende osalusmäärale. Siin on tehtud vastupidine käik. Suurettevõtte vara jagatakse selle loomisest osa võtnud töötajate vahel. (Vt. „Põllumajandus“ nr. *5*, 1989. Aktsiad teevad palgatöölisest peremehe!? Gunnar Kaasik.)

Erakondade skaalast. Eestis on praegu 14 poliitilist erakonda, alates konservatiividest ja lõpetades kommunistidega — praktiliselt kogu poliitiline spekter, mis Lääne-Euroopas on kujunenud kümnete demokraatia-aastate jooksul.

Illar Hallaste HETKESEISUST

Valitsusest. Savisaare valitsuse eesmärk on saada tunnustus välisilmas, praegu siiski ei kavatseta seda teha. Tunnustamine tähendaks, et Balti küsimus oleks päevakorrast maha võetud ja meil näiliselt kõik korras. Aga meil ei ole veel selline vabariik, mida meie näha soovime.

Pangast. Pank ei tohi alluda valitsusele. Valitsusel on raha alati vaja ja ta trükib seda kogu aeg juurde. Järelikult tekib inflatsioon.

Erastamisest. Kui nüüd hakata peale 0-variandist, siis lähevad varad parteifunktsionääride kätte, sest neil on olemas informatsioon. Aga ka meil hakkab maksma informatsioon nagu mujal maailmaski. Endine parteivõim kasvaks 0-variandi puhul üle majandusvõimuks.

Erimeelsusest. Vasak- ja parempoolsete erinevus seisneb põhimõttes, kellele anda otsustamisõigus. Vasakpoolsed püüavad võimalikult rohkem otsustamisõigust keskusesse koondada, parempoolsed peavad õigeks otsustamisõiguse andmist kohtadele.

Eelarvest. Valitsus käitub praegu printsiibil — vaatame, mille peale raha kulutada, siis vaatame, kust see raha saada. Normaalne oleks vastupidine mõttekäik.

Hetkeseisust. Asi liigub allamäge. Tuleks moodustada rahvusliku ühtsuse valitsus nagu kriisi- või sõjaajal. (Kohtumine oli 18. oktoobril. 6. novembri seisuga ongi Siim Kallas sellega tegeleme hakanud. Toim.)

Tulevikust. Lääneriigid on huvitatud, et Eesti, Läti ja Leedu oleksid majanduslikult arenenud, sest majanduslik ebastabiilsus tekitab poliitilist ebastabiilsust. Puhverriigina on aga vaja stabiilset piirkonda.

● Väike-Maarja kolhoosi arhitekt Juta Haasma

KAS EHITATAVAST HOONEST SAAB VISIITKAART?

Mõne suvekuu jooksul on kerkinud Simuna maantee äärde tühermaale huvitav kelpkatuse ja kellatorniga hoone — uus autobusside ootepaviljon.

Tellija on Väike-Maarja kolhoos, projekteerijad „EKE Projektist“, autor K. Kadalipp. Ehitavad majandi ehitusosakonna Ivan Popovitši brigaadi mehed Erich Antoni juhendamisel.

Hoone koos autobusside parkimiseks ettenähtud taskutega eraldatakse elamutsoonist puudega. Autobusside liiklus platsil korraldatakse kahe pääsuga Simuna maanteele. Liiklusskeem on kooskõlastatud vabariikliku liiklusteenistusega.

Ootepaviljon on ühekorruseline, sümmeetrilise põhiplaaniga. Enduva varikatuse alt avanevad sissepääsud ootesaali (~50 m²) ja lillede müügisaali (~25 m²). Sanitaarsõlmedesse (see on tasuline) pääseb hoone tagaküljelt.

Bussijaama on ette nähtud hooldaja ja ööseks siseruumid lukustatakse.

Hoone tagaküljelt pääseb ka müügisaali taha ettevalmistus- ja personaliruumidesse.

Hoone fassaadis eenduv kelpkatus kaitseb väljas ootajaid saju eest. Fassaad on liigendatud sammastega, mille otstes on lambid. Sammaste vahel asuvad betoonjalgadel istepingid.

Hoonesse tuleb tsentraalne küttesüsteem, vesivarustus ja kanalisatsioon.

Hoone eelarveline maksumus on *ca* 32 700 rubla.

Selle hoone tulevane käekäik ja väljanägemine sõltub põhiliselt väikemaarjalastest enestest — kas uuest bussijaamast ja selle ümbrusest saab meie kodualeviku esinduslik visiitkaart või peenem avalik...

Niisiis — alustagem igaüks enese käitumise kontrollist ja soovist teha väikealevik korda, seda hoida ning kaitsta.

Parimate soovide ja lootustega
Juta Haasma

● Brigadir Ivan Popovitš ja töödejuhataja Erich Anton

SPORDIKLUBI ON ENAMAT KUI SPORDITEGEMISE PAIK

Džuudol on Väike-Maarjas 15aastane ajalugu. Idee on pärit tolleaegselt aseesimehelt Kalju Kadakult. Siis olid klubid kõikjal Rakvere rajoonis — Vinnis, Haljalas, Tapal, Roelas, Väike-Maarjas. See oli selline aeg, et kui näiteks Vareku poeg tuli trenni, anti meile raha tatami ostmiseks. Aegamisi tegevus soikus. Otseselt ei keelatud, aga vahendeid ka ei antud.

● Selles majas tegutseb Väike-Maarja kolhoosi spordiklubi „Panda“.

Nüüd tahan ma Väike-Maarjas näidata, mida saab teha, kui on raha ja mind usaldatakse selle raha kasutamisel.

Minu süsteem on selline, et ,poisid peavad trenni tulema võimalikult vara, lasteaias, sest kõige kiirema arengu teevad lapsed läbi 4—6 eluaasta vahel. Mina pole keelanud suurematel poistel oma väiksemaid vendi kaasa võtta. Väikeste poiste treening on samalaadne, aga muidugi mängulisem. Hilisemas eas hakkab poisile mõjuma ümbritseva elu valskus ja kui kodus pole poissi õpetatud õige ja vale, hea ja kurja vahet tegema, siis ei saa mina midagi muuta. Mina ei saa last paremaks teha, ma saan ainult suunata. Õpetan poistele eetika põhireegleid — nõuan täpsust, viisakust, korda ja puhtust. (Nägin ka ise, kuidas poisid, kellega on koolis mõnigi kord raske hakkama saada, käitusid treeningul distsiplineeritult ja väärikalt. Esialgu on treeneri mõju võib-olla lühiajaline, aga ajapikku saab väärikusest elamise viis. Toim.) Minu juures on käinud vanemad ütlemas — rääkige teie poisiga, teid ta kuulab. Džuudoeetika kindlad reeglid ongi põhjuseks, miks selle ala populaarsus kahaneb. Tallinnas ollakse huvitatud, et treeningul käiks võimalikult rohkem poisse, distsipliini ei nõuta ja see tingib ala allakäigu. Mina aga nõuan korda. Ja kui minu nõudmised pole poisile vastuvõetavad, siis ei saa ta treeningul käia.

Kui ma aasta tagasi Väike-Maarjasse tulin, oli siin üks džuudorühm. Nüüd on džuudo-, karate- ja enesekaitserühmad, töö majas algab kell pool kolm ja lõpeb enne kümmet õhtul. Nädalavahetusel oleme tihti võistlustel. Möödunud aastaga olen üht-teist saavutanud — on loodud klubi (Väike-Maarja kolhoosi spordiklubi „Panda“, ainuke omataoline Eestis) ja sisustatud maja. Mina olen ainuke palgaline töötaja, ülejäänud tööd on tehtud lepingu alusel. Poisid (peale karatekade) on riides, neil on klubi kirjadega särgid ning võistluste ajal annavad nad oma vastastele klubi kleebised. Nad on oma klubi üle uhked ja samal ajal on see nii klubi kui ka Väike-Maarja kolhoosi reklaam. Arvan, et kui neist poistest tuleks kasvõi kümnendik kunagi kolhoosi tööle, terveneks elu ja töössesuhtumine tunduvalt.

Et poisid ei tuleks siia üksnes treeningu ajaks, vaid saaksid ka muul viisil aega veeta (see ongi ju klubi olemus), on neile videoseansid, mänguautomaadid, võimalus õhkrelvadest lasta, viis kartautot ja viis krossimootorratast — samas spordibaasi kõrval on ju ka krossirada. Raskejõustikuruum pole veel valmis, sest üheaegselt intensiivseid treeninguid teha ja varustusning ehitusasju ajada on keeruline ja kurnav.

Spordivarustuse peale kulutas klubi möödunud aastal 3 500 rubla, sportliku osa peale — võistluste ja treeninglaagrite läbiviimiseks, sõitude ja auhindade eest maksmiseks — 4 200 rubla. majandus-, varustus- ja sisustuskulud olid 9 200 rubla, meelelahutuslik osa neelas 21 000 rubla. Klubi liikme aastamaks oli 24 rbl., kolhoos finantseeris klubi 60 000 rublaga. Kui nüüd arvestada, et vanemad maksid möödunud aastal $^{1}/_{20}$ tegelikest kuludest, siis kas tänavu kehtestatud liikmemaks 48 rbl. nende kulutuste juures, mis kolhoos spordi heaks teeb, on üldse oluline? Kas see on küllaldane põhjus, et poiss enam treeningutel ei käi?

Mihkel Mäoma

(Spordiklubi teemadel jätkame (detsembrinumbris.)